

Checklist beoordeling beleidskader Wmo

20 beoordelingsvragen vanuit cliëntenperspectief

Inhoud

Beleidskader Wmo beoordelen vanuit cliëntenperspectief	3
Advies en ondersteuning	3
Beoordelvragen	3
Bijlage: Aandachtspunten voor beoordelen decentralisaties vanuit cliënten- en burgerperspectief	5

Leeswijzer

In deze korte checklist staan twintig vragen die Wmo-raden en andere organisaties kunnen gebruiken om het beleidskader Wmo vanuit het cliëntenperspectief te beoordelen.

Deze AVI-checklist is een aanvulling op de checklist voor het opstellen van het beleidskader die door het Transitiebureau is ontwikkeld.

Auteur

De checklist is samengesteld door Henk Beltman (AVI kennismakelaar).

Over 'Aandacht voor iedereen'

Het programma 'Aandacht voor iedereen' heeft als doel het toerusten van Wmo-raden en belangenbehartigers. Een onderdeel van het programma is het beschikbaar stellen van bruikbare hulpmiddelen voor Wmo-raden, cliëntenraden en belangenbehartigers. De Adviseurs Versterking Wmo kunnen helpen bij het gebruik van deze hulpmiddelen.

Beleidskader Wmo beoordelen vanuit cliëntenperspectief

Gemeenten zijn bezig met het opstellen van hun nieuwe beleidskader Wmo. Op basis van dit richtinggevende kader worden in de loop van 2014 het Wmo-beleidsplan en de Wmo-verordening opgesteld. Sommige gemeenten kiezen voor een beleidskader waarin inhoudelijke keuzes worden gemaakt, andere gemeenten schetsen vooral de hoofdlijnen. Van de Wmo-raad wordt een advies verwacht over het beleidskader. Deze AVI-checklist helpt bij het beoordelen van het beleidskader vanuit cliëntenperspectief.

De vragen in de AVI-checklist helpen u in uw gesprek met de gemeente over het beleidskader. De meeste vragen zullen gaan over onderwerpen die in het beleidskader van uw gemeente aan de orde komen. Soms komt een bepaald onderwerp niet aan de orde. U kunt de betreffende vraag dan gebruiken om aan te geven dat dit onderwerp wel in de verordening en het beleidsplan meegenomen moet worden.

Advies en ondersteuning

Aandacht voor iedereen informeert en adviseert Wmo-raden, cliëntenorganisaties en cliëntenraden over de decentralisatie AWBZ-Wmo. De AVI-adviseur in uw regio is graag bereid om met u mee te denken vanuit cliëntenperspectief over de ontwikkeling van plannen rond de Wmo en over de wijze waarop uw Wmo-raad daarover aan de gemeente kan adviseren.

Het Transitiebureau heeft een checklist voor het opstellen van het Wmo-beleidskader ontwikkeld. In die checklist staan alle onderwerpen die door de gemeente in het beleidskader behandeld moeten worden. Zie <http://www.invoeringwmo.nl/begeleiding/wmo-checklist>

Aandacht voor iedereen heeft al eerder elf aandachtspunten geformuleerd die patiënten- en cliëntenorganisaties kunnen gebruiken om de beleidsplannen rond decentralisaties te beoordelen. Zie bijlage.

Beoordelvragen

Inhoudelijk

1. Worden cliënten vroegtijdig, herhaaldelijk en op diverse manieren geïnformeerd over de decentralisatie AWBZ en wat de decentralisatie voor hen betekent?
2. Hoe wordt de toegang geregeld (Wmo-loket, sociale wijkteams, huisarts)?
3. Wat is de keuzevrijheid van cliënten (persoonsgebonden budget, meerdere aanbieders)?
4. Hoe wordt onafhankelijke cliëntondersteuning aangeboden bij het keukentafelgesprek?
5. Wordt er gesproken over ruimte voor initiatieven van burgers?
6. Hoe wordt de ondersteuning aan mantelzorgers geboden?
7. Is er sprake van een combinatie van verschillende vormen van ondersteuning op de verschillende leefgebieden?

Procesmatig

8. Wordt er wat betreft informatieverschaffing goed afgestemd met het zorgkantoor (overdracht van informatie, benutten kennis van verzekeraar)?
9. Hoe worden burgers geïnformeerd over het beleidskader?
10. Wat wordt er gezegd over het betrekken van cliënten en burgers?
11. Wordt er aan integrale medezeggenschap (Wmo, Participatiewet, jeugdzorg) gedacht?
12. Worden minder mondige burgers actief benaderd om mee te denken?

Uitgangspunten voor inkoopbeleid

13. Hoe wil de gemeente het zelfstandig functioneren van burgers stimuleren?
14. Welke uitgangspunten voor het inkoopbeleid worden geformuleerd?
15. Wordt er ruimte geboden voor projecten van burgers (maatschappelijk aanbesteden)?
16. Hoe wil de gemeente innovatie van ondersteuningsvormen stimuleren?
17. Wordt er gesproken over ruimte voor nieuwe toetreders?
18. Wat wordt geschreven over het bewaken van de kwaliteit en het betrekken van cliënten daarbij?

Route

19. Is er een werkagenda en schema opgesteld voor het opstellen van het beleidsplan en de verordening en de aanpak van diverse thema's (zoals aanpassen interne organisatie van de gemeente enz.)?
20. Is duidelijk wanneer de Wmo-raad advies kan geven over de verordening en het beleidsplan?

Bijlage: Aandachtspunten voor beoordelen decentralisaties

Leidraad met 11 aandachtspunten om decentralisatieplannen te beoordelen vanuit cliënten- en burgerperspectief.

A. Ondersteuning van individuele cliënten en hun mantelzorgers

1. Ga uit van de zelfregie van cliënten en verschaf hen de middelen om dat te realiseren

Het doel van ondersteuning dient te zijn dat de zelfregie van cliënten (hun vermogen om zelf keuzes te maken) wordt vergroot. Daartoe is onder meer het volgende wenselijk: cliënten kunnen zelf hun participatieplan opstellen; zij kunnen de beschikking krijgen over een persoonsgebonden budget of andere vorm van persoonsgebonden financiering, en in het ideale geval een integraal participatiebudget; zij kunnen budget krijgen om hun vaardigheden te verbeteren (sociale of sollicitatievaardigheden).

2. Versterk de positie van de cliënt bij het keukentafelgesprek

Het doel is dat de omstandigheden rond het keukentafelgesprek zodanig zijn dat zij een krachtige gesprekspartner zijn voor de gemeente. Daartoe is het wenselijk: iemand bereidt hen voor of zit bij het keukentafelgesprek (vrijwillige ouderenadviseur, een ervaringsdeskundige ggz); het gesprek vindt bij mensen thuis plaats; het hele gezin wordt betrokken; mensen maken zelf in principe hun ondersteuningsplan; de personen die het keukentafelgesprek voeren zijn deskundig en onafhankelijk van de gemeente; er is een zorgvuldige verslaglegging (door zowel gespreksvoerder als cliënt ondertekend).

3. Ondersteun mantelzorgers met zorgvuldig maatwerk

Het doel is dat mantelzorgers concreet worden ondersteund en verlicht bij het vervullen van hun taken. Daartoe is het volgende wenselijk: er zijn mogelijkheden voor ontspanning van de mantelzorgers; er is respijtzorg voor de cliënt; het mantelzorgcompliment wordt verstrekt; mantelzorgers worden betrokken bij het keukentafelgesprek; mantelzorgvriendelijke eisen worden opgenomen in het inkoopbeleid; mantelzorgers leveren een bijdrage aan de nascholing van professionals.

4. Zorg dat er een goede klachtenregeling komt

Het doel is dat cliënten over de mogelijkheid beschikken om een klacht in te dienen (over de wijze waarop zij door de gemeente of instelling worden bejegend of behandeld of over de kwaliteit van ondersteuning). Daartoe is het volgende wenselijk: er is een transparante klachtenregeling; deze regeling geldt voor het gehele sociaal domein; er is een vertrouwenspersoon beschikbaar; de verzamelde klachten zijn input voor het verbeteren van het kwaliteitsbeleid van gemeente en instelling.

B. Inspraak en initiatieven van cliënten en burgers

5. Ontwikkel een visie op cliënten- en burgerparticipatie

Het doel is dat de gemeente een duidelijke visie heeft op participatie van cliënten en burgers. Daartoe is wenselijk: een heldere formele structuur van medezeggenschap (Wmo-raad, Participatieraad, afstemming van diverse raden); stimuleren van participatie op regionaal niveau (regionale platform, contact diverse raden); mogelijkheden voor informele participatie voor kwetsbare burgers (wijkschouw, cliëntenpanels, pizzameetings).

6. Betrek Wmo-raden en cliëntenorganisaties bij de decentralisaties

Het doel is dat Wmo-raden en cliëntenorganisaties kunnen meedenken over de veranderingen in het jeugdbeleid en de Wmo. Daartoe is wenselijk: vroegtijdig informeren en betrekken van de raden en organisaties; benutten van hun expertise en ervaringskennis; terugkoppelen wat er met hun input is gedaan.

7. Informeer en betrek cliënten en burgers over de gevolgen van de decentralisaties

Het doel is dat burgers en cliënten geïnformeerd en betrokken moeten worden bij de grote veranderingen. Daartoe is het volgende wenselijk: geef vroegtijdig en herhaaldelijk informatie; biedt mensen de gelegenheid de gevolgen voor henzelf te vertalen; geef heldere informatie; gebruik verschillende manieren (themacafé, inspraakavonden, werkbezoeken).

8. Bied ruimte aan en faciliteer burgerinitiatieven

Het doel is dat initiatieven van burgers gefaciliteerd worden zodat zijzelf actief een bijdrage kunnen leveren aan de samenleving. Daartoe is het volgende wenselijk: de gemeente staat positief tegenover burgerinitiatieven; een contactambtenaar denkt mee en legt verbindingen; er zijn startbudgetten beschikbaar; de gemeente contracteert bij voorkeur burgerinitiatieven.

C. Kwaliteit en inhoud van gemeentelijk beleid

9. Neem criteria vanuit cliëntenperspectief mee in het inkoopbeleid

Het doel is dat het perspectief van de cliënt leidend is voor het inkoopbeleid van de gemeente. Daartoe dienen gemeenten tenminste de volgende eisen te stellen aan instellingen: er is een klachtenregeling; er is een cliëntenraad; er worden onderzoeken naar cliëntervaringen uitgevoerd; ervaringsdeskundigen zijn betrokken bij de bijscholing van medewerkers; het evaluatiecriterium is de toename van de zelfregie van cliënten.

10. Betrek de implementatie van het verdrag van de Verenigde Naties voor de rechten van personen met een beperking

Het doel is dat het VN-verdrag een kader vormt voor het stimuleren van de integratie en participatie van mensen met een beperking. Daartoe is het volgende wenselijk: toets beleidsvoornemens vooraf aan het verdrag; betrek organisaties van mensen met een beperking bij relevante beleidsvoornemens; stel eisen aan instellingen (bijvoorbeeld alleen contracten als instellingen actief mensen met een beperking betrekken en toelaten).

11. Monitor de uitvoering van de transities en transformatie vanuit het perspectief van de cliënt

Het doel is dat de gevolgen van de decentralisaties worden gevolgd en geanalyseerd vanuit het perspectief en belang van de cliënt. Daartoe is wenselijk: evalueer thema's waarin de cliënt centraal staat (bejegening, kwaliteit, zelfregie); betrek cliënten (via methoden als mystery guest, cliënttevredenheidsonderzoek, cliëntenpanel); biedt Wmo-raden en cliëntenorganisaties de gelegenheid actief mee te denken over het onderzoek en de resultaten.

Programma Aandacht voor iedereen

De checklist voor het beoordelen van het beleidskader Wmo vanuit cliëntenperspectief is een uitgave van programma Aandacht voor iedereen.

Het programma Aandacht voor iedereen is opgezet om Wmo-raden en belangenbehartigers te informeren over de transitie van de AWBZ-begeleiding en hun rol daarbij. De adviezen en ondersteuning van het programma zijn een belangrijk instrument bij het versterken van de Wmo-raden en belangenbehartigers. Een onderdeel van het programma is het beschikbaar stellen van bruikbare hulpmiddelen voor Wmo-raden, cliëntenraden en belangenbehartigers.

Het programma wordt gefinancierd door het ministerie van VWS. De bij het programma betrokken landelijke organisaties zijn: CSO, Ieder(in), Koepel Wmo-raden, LPGGz, Mezzo, NPCF, Oogvereniging, Per Saldo en Zorgbelang Nederland. Aandacht voor iedereen werkt nauw samen met het Transitiebureau van VNG en VWS.

Voor meer informatie over Aandacht voor iedereen en over de activiteiten en de ondersteuningsmogelijkheden die het programma kan bieden, kunt u contact opnemen met het programmasecretariaat:

Programma Aandacht voor iedereen
Postbus 1038
3500 BA Utrecht
T 030 291 6622
secretariaattransitie1@iederin.nl